

Ilmastonmuutoksen sukupuolittuneet vaikutukset YK:n tasa-arvotyön painopisteenä Vietnamissa

Tasa-arvon valtavirtaistaminen (gender mainstreaming) on YK:n ja monien valtioiden hyväksymä periaate, jonka mukaan päätöksenteossa tulisi tarkastella asioita sekä miesten että naisten näkökulmasta. Vietnamissa tasa-arvon valtavirtaistamista pitää YK:n lisäksi esillä myös pääministerin neuvoo-antava komitea National Committee for the Advancement of Women (NCFAW), (Ủy ban quốc gia vì sự tiến bộ của phụ nữ Việt Nam).

Ilmastonmuutos on suuri uhka Vietnamin tulevaisuudelle. Nyt YK on yhdessä hallituksen kanssa herännyt siihen, että ilmastonmuutosta tulee tarkkailla myös naisten ja miesten näkökulmasta.

Vietnamin ilmasto, pinnanmuodostus ja pitkä rantaviiva tekevät siitä erityisen haavoittuvaisen luonnonkatastrofeille. YK:n ja Vietnamin maatalousministeriön ennusteiden mukaan ilmaston lämpötila tulee nousemaan Vietnamissa 1,5–2,5 astetta ja merenpinta tulee nousemaan metrin seuraavan vuosisadan aikana. Ilmastonmuutoksen vaikutukset Vietnamiin ovat yhdet pahimmista koko maailmassa ja pahimmat koko Kaakkois-Aasiassa. Merenpinnan nousu vaikuttaa 5 %:iin Vietnamin pinta-alasta, noin 10 miljoonaan ihmiseen, ja sen ennustetaan laskevan bruttokansantuotetta noin 10 %. Ilmastonmuutos aiheuttaa myös muita haitta- ja lieveilmiöitä, kuten pidentyneen kuivan kauden, sekä myrskyjä ja tulvia, jotka omalta osaltaan lisäävät köyhyyttä ja tulevat kohdistumaan ennen kaikkea jo ennestään köyhiin - lähinnä riisinviljelijöihin.

Yleensä ilmastonmuutoksesta puhuttaessa unohdetaan, ketä se koskettaa eniten – köyhimpiä ja haavoittuvampia yhteiskunnan ryhmiä, eli lapsia ja naisia. Tyypillisesti naiset, ennen kaikkea Vietnamin maaseudulla, ovat vastuussa perheensä hyvinvoinnista ja elättämisestä. Näiden kiireidensä ja ennen kaikkea vallitsevien asenteiden vuoksi, heillä on kuitenkin harvoin mahdollisuutta ottaa osaa ympäristöä koskevaan päätöksentekoon. Naisten mukaan saaminen ympäristöä koskevaan päätöksen tekoon on myös yksi pääministerin neuvoo-antavan komitean NCFAW:n tavoitteita.

Hanoissa tulvii

Luonnonkatastrofien kohdatessa, miehet ja naiset kokevat erilaisia uhkia, johtuen mm. kulttuurisista ja sosiaalisista olosuhteista. Luonnonkatastrofit tuovat myös resurssipulan – pulan ruuasta ja puhtaasta vedestä. Tutkimukset osoittavat, että resurssit jaetaan perheissä erittäin epätasaisesti. Kun onnettomuus iskee, nämä naisia ja lapsia ennestään diskriminoivat tavat saattavat kärjistyä entisestään, mikä saattaa ilmetä esimerkiksi epätasaisesti jakautuvina terveysongelmina.

Ennustusten mukaan ilmastonmuutos tulee kasvattamaan veden kautta välittyvien sairauksien lisääntymistä, ja sen seurauksena myös ravinnonpuutetta ja ruuan riittämättömyyttä, sekä ilmaston lämpenemisestä johtuvia kuolemia ja hengityselinsairauksia ilmansaasteiden lisääntyessä. Alle 5-vuotiaiden lasten katsotaan olevan pääuhreja sanitaatioon liittyvissä sairauksissa ja myös kuumuuden aiheuttama stressi vaikuttaa lapsiin pahiten. Kulttuurisidonnaisten sukupuolidiskriminaatiosta johtuva epätasa-arvoinen resurssien jako ravinnon vähetessä puolestaan aiheuttaa sen, että tytöt ja naiset ovat suuremmassa riskissä sairastua ravinnon vähetessä kuin pojat ja miehet, koska useissa kehitysmaiden kulttuureissa suositaan poikia tällaisissa tilanteissa.

Ilmastonmuutoksen sukupuolivaikutukset työmarkkinoilla alkavat ilmetä siinä vaiheessa, kun lieveilmiöt, kuten esimerkiksi Pohjois-Vietnamia kohdanneet tulvat loka-marraskuussa 2008, vahingoittavat maata. Naiset työskentelevät Vietnamissa usein niin kutsutulla epävirallisella työsektorilla. Tästä esimerkkinä ovat maalta katujen, torien ja katuruokalojen myyjät, joista valtaosa on naisia. Kun ilmastonmuutoksen lieveilmiönä maa kohtasi esimerkiksi Hanoiin loka-marraskuun vaihteen tapaiset tulvat, menettivät informaalin sektorin työntekijät joko hetkellisesti tai pysyvästi elinkeinonsa viikkokausiksi. Jälleen kerran kaikista heikoimmassa asemassa olevat ihmiset haavoittuvat eniten.

Maalta kaupunkiin muuttavat naiset tekevät usein töitä epävirallisella sektorilla

Näihin tosiasioihin perustuen, on erittäin tärkeää, että ilmastonmuutokseen sopeutumiseen ja lieventämiseen koskevassa päätöksenteossa naiset otetaan mukaan poliittisiin päätöksentekoprosesseihin jo ennen konfliktitilannetta niin Vietnamissa kuin maailmanlaajuisestikin. Usein tämä vaatii asenteiden muuttamista ja uuden tutkimustiedon hankkimista. Vietnamissa YK aloitti aiheeseen liittyvän ensimmäisen tutkimuksen hiljattain, ja kaikkiin ilmastonmuutosta käsitteleviin projekteihin kirjattiin yhtenä tavoitteena naisten mukaan ottaminen päätöksentekoon. Muita tavoitteita olivat tiedon ja koulutuksen lisääminen ja erityisesti poliittisille päättäjille suunnatun tiedon tuotanto.

Tutkimusta aiheesta suorittaa parhailaan tohtori Tran Van Anh Vietnam Academy of Social Sciences (VASS) –yliopistosta (Viện Khoa học xã hội Việt Nam) yhdessä YK:n kanssa, ja siitä voi tiedustella allekirjoittaneelta. Tutkimuksen odotetaan valmistuvan alkuvuodesta 2009.

Marjo Riitta Tervonen

KM, tasa-arvoasiantuntija

Kirjoittaja työskenteli tasa-arvoasiantuntijana YK:n kehitysohjelman UNDP:n palveluksessa Vietnamissa vuosina 2006-2008